

Farmi Nummela Oy

Lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta Sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanke

Farmi Nummela Oy on 10.2.2011 toimittanut Lounais-Suomen ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista yhteysviranomaisen lausuntoa varten ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka koskee sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanketta Kosken TI kunnassa.

ARVIOINTISELOSTUKSESSA KUVATUT HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanke

Hankkeesta vastaava

Farmi Nummela Oy
Penninkulmantie 518
31500 Koski TI

YVA-Konsultti

Watrec Oy
Wahreninkatu 11
30100 Forssa

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 6 §:n hankeluettelon 1 a) ja b) kohdan perusteella hankkeeseen tulee soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Yhteysviranomaisena toimii Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

YVA-menettelyssä tarkoitus on, että selvitetään ne asiat ja vaikutukset, jotka hankkeessa ja sen ympäristössä ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä.

Yhteysviranomaisen lausunnossa tarkastellaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa asetuksessa esitettyjen arviointiselostuksen sisällöllisten vaatimusten toteutumista.

Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää aikanaan lupahakemusasiakirjoihin.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Arviointiselostuksen mukaan hanke edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta. Rakentaminen edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennuslupaa ja vähintään siihen liittyvää suunnittelutarveharkintaa Kosken TI kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta vaihtoehtoa VE 1/2 pienempään hankelaajennukseen. Suurempien hankevaihtoehtojen toteuttaminen edellyttää kaavoitusta. Biokaasulaitoksen osalta kaasun siirtoputki tarvitsee maakaasuasetuksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvan. Pohjaveden otto edellyttää vesilain mukaisesti Etelä-Suomen aluehallintoviraston lupaa.

Hanke, sen tarkoitus ja sijainti

Hankkeen tavoitteena on toteuttaa Kosken TI kuntaan Penninkulman kylään 500 000 broilerin kasvattamo ja Isosorvaston kylään 32 000 lihasian sikala, 20 000 sian välikasvattamo, 4 000 sian emakkosikala, 125 000 tonnin vuosikapasiteetin biokaasulaitos ja lannoitevalmistuslaitos, jotka takaavat volyymiltaan riittävän suurena yksikkönä kilpailukyvyyn säilymisen ja turvaavat elinkeinonharjoittamisen tulevaisuuden. Arviointiselostuksen mukaan nykyiset eläinsuojat eivät tulevaisuudessa ole riittävän kokoisia kilpailukyvyn säilyttämiseen.

Broilerikasvattamotoimintaa on harjoitettu vuodesta 2008 lähtien ja sikalatoimintaa vuodesta 2004 alkaen.

Nykyinen broilerikasvattamotoiminta sijaitsee Kosken TI kunnan Penninkulmalla kiinteistöllä Huttula RN:o 7:7. Toiminta sijoittuu Nummeloiden pihapiiriin, jossa sijaitsevat kasvattamoiden lisäksi lämpökattila, sähkökeskus, viljan kuivuri ja varastorakennuksia. Nykyinen lihasikala sijaitsee noin 3,5 kilometrin päässä kaakossa Isosorvaston kylässä tilalla Niittylä RN:o 9:11.

Realistinen sijoituspaikkavaihtoehto broilerikasvattamoiden laajennukselle on nykyisten kasvattamoiden välittömässä läheisyydessä. Lihasikalan laajennus on logistisesti ja hoidon kannalta järkevintä ja taloudellisesti kannattavinta sijoittaa nykyisen lihasikalan yhteyteen. Samaan yhteyteen on tarkoitus rakentaa myös välikasvattamo, emakkosikala, biokaasulaitos ja lannoitevalmistuslaitos. Biokaasulaitoksessa tuotetaan uusiutuvaa energiaa ja luonnonmukaisia lannoitetuotteita samalla vähentäen merkittävästi toiminnasta aiheutuvia hajuhaittoja. Erillisessä lannoitevalmistuslaitoksessa raakalietettä tai mädätettä voidaan edelleen jalostaa kuivalannoitteeksi. Itsestään kuolleet broilerit ja siat poltetaan lihasikalan ja broilerikasvattamoiden läheisyydessä sijaitsevilla omissa polttolaitoksissa, joiden kapasiteetti laajennetaan vastaamaan hankkeen tarvetta.

Hanketta varten on tarkoitus rakentaa oma pohjavedenottamo Säärensuon pohjavesialueelle, josta vesi johdetaan putkella hankerakennuksiin. Broilerikasvattamoiden ja sikalarakennusten ja biokaasulaitoksen välille rakennetaan kaasun siirtämistä ja lannan siirtämistä varten putki. Alueen infrastruktuuri puoltaa vain yhtä sijoituspaikkaa. Sijoittamalla eri toiminnot fyysisesti lähekkäin toisiaan voidaan minimoida eläin-, raaka-aine- ja tuotekuljetukset. Laajennusten vaihtoehtoisen sijoittamisen osalta on kunnanhallitukselta tiedusteltu mahdollisuutta ostaa nykyisten broilerikasvattamoiden välittömässä läheisyydessä sijaitseva Yli-Urmas tila RN:o 7:55, mutta Kosken kunnanvaltuusto päätti, ettei kauppaa tehdä.

Toiminnot rakennetaan pyrkien ottamaan huomioon parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT = Best Available Techniques) mukaiset ratkaisut liittyen eläinsuojien, bio-kaasulaitoksen ja lannoitevalmistuksen tekniseen toteutukseen ja ympäristökysymyksiin. Laajennuksilla pyritään logistisesti tehokkaan eläinkestittymän muodostamiseen, jolloin myös ympäristön kannalta parhaat ratkaisut (BEP = Best Environmental Practise) ovat paremmin toteutettavissa.

Broilerikasvattamoiden lihantuotanto on maksimivaihtoehdossa 4 170 tonnia vuodessa ja lihasikalan noin 11 200 tonnia sianlihaa vuodessa. Emakkosikala tuottaa laajimmassa vaihtoehdossa noin 96 000 porsasta vuodessa sekä noin 440 tonnia teuraslihaa vuodessa. Välikasvattamossa kasvatetaan laajimmillaan noin 96 000 porsasta lihasiaksi vuodessa. Lantaa muodostuu broilertuotannossa enimmillään 7500 m³ vuodessa. Se varastoidaan tilalle rakennetussa lantalarakennuksessa. Sikalatoiminnassa lietelannan yhteismäärä on laajimmillaan 112 000 m³. Sikaloitten yhteyteen rakennetaan kuusi 2500 m³ alapäin täytettävää lietesäiliötä. Lanta hyödynnetään sellaisenaan tai lannoite-tuotteina peltolevitykseen. Levityspeltoalan tarve vaihtelee laskentaperusteesta riippuen välillä 1900 – 10115 ha.

Liikenne hankealueelle kulkee pääosin valtatieltä 10 Penninkulmantietä ja Sorvastontietä pitkin.

Hankealue on Kosken TI yleiskaavassa maa- ja metsätalousaluetta. Hankkeen toteuttamisalue on savipohjaista peltomaata ja moreenipohjaista metsämaata. Hankealue ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin pohjavesialue on lähimmillään alle kilometrin etäisyydellä hankkeesta. Hankkeen välittömässä läheisyydessä ei ole luonnonsuojelullisesti merkittäviä kohteita. Lähin Natura-kohteet ovat noin kahden kilometrin etäisyydellä broilerikasvattamoista oleva Eksyssuo sekä Huhmassuon keskiosan ja Mäkisuon luonnonsuojelualueet. Etäämmällä, noin 6 kilometrin etäisyydellä sijaitsee Hirvenoton luonnonsuojelualue. Hankealueella ei ole merkittäviä maisema- tai muita kulttuurihistoriallisia arvoja.

Hankkeen toteuttaminen tapahtuu vaiheittain. Yhteistoteutusaika on arvioitu olevan 10-20 vuotta. Rakentaminen on tarkoitus aloittaa aikaisintaan vuoden 2011 lopulla.

Vaihtoehdot

YVA-menettelyssä arvioidaan seuraavat vaihtoehdot:

VE 0: Nykyinen toiminta jatkuu (2 996 lihasikaa ja 120 000 broileria). Lanta levitetään omille sekä sopimuspelloille. Kuivalantaa voidaan toimittaa lannoitevalmistukseen.

VE 1/1: Lihasikala laajennetaan 6 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 1 000 emakon sikala sekä 5 000 sian välikasvattamo, broilerimäärä kasvatetaan 180 000:een. Lanta levitetään omille sekä sopimuspelloille. Kuivalantaa voidaan toimittaa lannoitevalmistukseen.

VE 1/2: Lihasikala laajennetaan 16 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 2 000 emakon sikala sekä 10 000 sian välikasvattamo, broilerimäärä kasvatetaan 250 000:een. Lanta levitetään omille sekä sopimuspelloille. Kuivalantaa voidaan toimittaa lannoitevalmistukseen.

VE 2: Eläinmäärät ovat samat kuin vaihtoehdossa VE1/2, mutta lanta käsitellään

sikaloiden yhteyteen rakennettavassa 62 500 tonnin biokaasulaitoksessa. Mädate jatkojalostetaan lannoitejakeiksi ja biokaasusta tuotetaan joko sähköä ja lämpöä, liikennepolttoainetta, se syötetään maakaasuverkkoon tai johdetaan putkella broilerikasvatamoille. Biokaasulaitoksella voidaan käsitellä myös muuta lähialueen biohajoavaa materiaalia kuten peltobiomassaa.

VE 3: Lihasikala laajennetaan 32 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 4 000 emakon sikala ja 20 000 sian välikasvatamo, broilerimäärä kasvatetaan 500 000:een. Lanta käsitellään sikaloiden yhteyteen rakennettavassa 125 000 tonnin biokaasulaitoksessa. Muuten toimitaan kuten vaihtoehdossa VE2.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

Arvioitavat ympäristövaikutukset ja arviointimenetelmät

Arvioinnissa tarkastellaan YVA-lain 2 §:n edellyttämiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Laaditun arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa on keskitytty seuraavien vaikutusten arviointiin:

- Hajuhaitat
- Sosiaaliset vaikutukset ja terveysvaikutukset
- Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, maisemaan ja maankäyttöön
- Liikennemäärät ja liikenteen päästöt
- Vaikutukset maaperään, pohjaveteen ja pintaveteen
- Vaikutukset ilmastoon, luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen
- Vaikutus lietalan varastointikapasiteettiin ja lietteen levitysalan tarpeeseen
- Rakentamisen aikaiset vaikutukset
- Toiminnan aikaiset riskit ja ympäristöönnettomuudet

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa keskitytään merkittävimpiin vaikutuksiin. Vaikutusten arviointi perustuu mm. ympäristön nykytilan selvityksiin ja arvioihin, laskennallisiin tietoihin, matemaattiseen mallintamiseen, asiantuntijalausuntoihin ja asiantuntijoiden arvioihin, kirjallisuuteen, tiedotustilaisuuksissa saatavaan tietoon ja tiedon analysointiin sekä arviointimenettelyn aikana annettavista lausunnoista ja mielipiteistä sekä asukaskyselystä saatavaan informaatioon.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostuksen vireilläolosta on kuulutettu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja asetuksen mukaisesti Kosken TI kunnan ja Loimaan kaupungin ilmoitustaululla. Arviointiselostus on pidetty nähtävänä Kosken TI kunnanvirastossa ja kirjastossa sekä Loimaan kaupunginvirastossa ja pääkirjastossa 15.2.–18.4.2011 välisen ajan ja siitä on pyydetty em. kuntien sekä muiden keskeisten viranomaisten lau-

sunnot. Kuulutus arviointiselostuksen nähtävänä olostä on julkaistu lehdessä Auranmaan Viikkolehti. Arviointiselostusta esittelevä yleisötilaisuus on pidetty 24.2.2011 Kosken TI kunnanvaltuustosalissa.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Lausuntoja on annettu 12 kpl. Mielipiteitä on esitetty 44 kpl. Lausunnot ja mielipiteet on lähetetty hankkeesta vastaavan käyttöön 3.5.2011. Yhteenvedossa tuodaan esille lausuntojen ja mielipiteiden keskeisin sisältö. Todettakoon, että ELY-keskuksella ei ole ollut käytettävissään MTK Koski Ry:n mielipiteessä viitattua MTK:n 27.3.2011 vastausta.

Lausunnot

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira toteaa kuolleiden eläinten hävittämisestä, että olemassa olevat hyväksytyt pienen kapasiteetin poltto- ja rinnakkaispolttolaitoksella ovat vaihtoehdossa 3 kapasiteettinsa ylärajoilla arviointiselostuksessa esitetyn kuolleisuusmäärän perusteella. Arviointiselostuksesta ei ilmene, onko kuolleisuusprosentteissa mukana itsestään kuolleiden eläinten lisäksi lopetetut eläimet. Esitettyjen arvioiden ylittävä raatojen määrä edellyttäneen polttolaitosten mitoittamista suuremmaksi. Lannan käsittelyn ja tuotteistamisen lannoitevalmisteksi osalta Evira selkeyttää tilakohtaisen bio-kaasulaitoksen toimintaedellytyksiä ja lannoitevalmistelain ilmoitusvelvollisuuden ja laitoshyväksynnän rajoituksia sekä edellyttää lannoitevalmistelain ja sivutuoteasetuksen asettamien vaatimusten huomioon ottamista. Eläintautien merkitys suurina yksiköitä suunniteltaessa korostuu ja Evira tuo esille tarvittavia toimenpiteitä, jotka suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, mm. ilmanvaihto, kuivikkeiden, lannan ja rehun suojaaminen, mahdollisen taudinpurkauksen tuoma tarve tavanomaista suurempaan lannan tilapäiseen varastointiin sekä tautisulkujen toteuttaminen. Evira korostaa myös eläintautien leviämisen ehkäiseviä toimenpiteitä omavalvonnassa. Eläinten hyvinvointi ja sitä koskevat säädökset tulee ottaa suunnittelussa huomioon. Poikkeustilanteiden hallintaa varten tulisi olla selkeät toimintaohjeet. Meluhaitan estäminen ja virikemateriaalin riittävä käyttö on osa eläinten hyvinvointia. Suurten eläinmäärien lopettaminen asianmukaisesti edellyttää siihen varautumista jo suunnitteluvaiheessa.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston käsityksen mukaan hankkeen terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset on kuvattu kattavasti. Hankkeen riskejä arvioitaessa olisi tullut käsitellä sellaisiakin poikkeustilanteita, joissa esim. eläintautitilanteesta johtuen on lopetettava suuria määriä eläimiä tai joudutaan siirtorajoituksiin, jolloin eläimiä ei voida siirtää pois tilalta.

Kosken TI kunnanhallitus ilmoittaa lausuntonaan arviointiselostuksesta seuraavaa: Asukkaiden vastustus hanketta kohtaan vaikuttaa olevan sen kaikkien vaihtoehtojen suhteen hyvin voimakasta. Suurimpana haittatekijänä tuodaan esille hajuhaitta, jota ilmoitetaan syntyvän lietteen levityksestä, lietteen ajosta varastosäiliöihin ja sen edellyttämästä lietesäiliöiden sekoittamisesta. Samoin kohtuutonta hajuhaittaa ilmoitetaan syntyvän kuolleiden eläinten poltosta (tuuliolosuhteet ja ilmanpaineet). Selostuksessa ilmoitetut toimenpiteet eivät tunnu vakuuttavan asukkaita mitenkään. Kuntalaisten voimakkaan hanketta kohtaan tuntemaan kielteisen suhtautumisen (kansalaisadressi ja asukaskysely) takia hankkeen maankäytön suunnittelun mahdollisuudet hankkeen toteuttamiseen ovat vaikeat. Kunnanvaltuuston hyväksymässä oikeusvaikutuksettomassa yleiskaavassa esitetty alue on "Maa- ja metsätalousvaltainen alue" Merkinnällä on osoitettu tavanomaiset maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Aluevarauksiin sisältyvät myös alueen tilakeskukset ja haja-asutusalueet. Maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa alue on M-alue (Maa- ja metsätalousvaltainen alue). Hankkeen toteutta-

minen, mikäli se saa tarvittavat luvat, tulisi aikatauluttaa siten, että ensivaiheessa toteutettaisiin nykyisen toiminnan hajuhaittojen vähentäminen. Seuraavaksi rakennettaisiin lannankäsittelyjärjestelmät (biokaasulaitos ja lannoitetehtas). Näitten toteuttamisen jälkeen olisi tuotantotoiminnan laajennus kenties mahdollista siten, että ympäristöön kohdistuvat kielteiset vaikutukset eivät lisääntyisi. Kosken TI kunnanvaltuusto käsitteli hankkeeseen liittyvää maa-alueen ostotarjousta 13.9.2010 42 § ja päätti, että ”Mikäli viranomaisneuvottelussa 12.7.2010 ja ohjausryhmän kokouksessa 17.8.2010 esitetty ja päätetyt toimenpiteet tuovat asiassa esille sellaista uutta, että alueen asukkaitten hanketta kohtaan osoittama voimakas vastustus muuttuu ja hankkeen tai sen osittaisen toteuttamisen voidaan osoittaa todistettavasti vähentävän ympäristöhaittoja, voidaan asia ottaa uudelleen käsiteltäväksi. Todetaan, että Kosken TI kunnalla ei ole valmiutta asemakaavoittaa hankkeessa esitettyä aluetta esitettyyn tarkoitukseen. Tarvittava maankäytön suunnittelu on toteutettava kevyemmillä suunnitteluratkaisuilla.” Kosken TI kunnan **rakennuslautakunta** ei näe tulleen selvitetyn laajennusvaihtoehtojen olevan toteuttamiskelpoisia ilman, että niistä aiheutuu ympäristölle kohtuuttomia haittavaikutuksia. Rakennuslautakunnan mielestä Farmi Nummela Oy:n ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta tehdyn arviointiselostuksen perusteella vaihtoehto VE0 (toiminta jatkuu nykyisessä laajuudessaan) aiheuttaa vähiten häiriöitä, eikä vaaranna kunnan mahdollisuuksia vedenjakelun turvaamiseksi kuntalaisille. Kunnanhallitus korostaa lisäksi ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnossaan esille tuomaa lannan käsittelyn ja biokaasulaitoksen keskeneräisyyttä. Kunnanhallitus liittää lausuntoonsa ympäristönsuojelulautakunnan, teknisen lautakunnan rakennuslautakunnan ja sosiaalilautakunnan lausunnon. **Ympäristönsuojelulautakunta** toteaa, että vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja ei ole esitetty. Eläinsuojien laajennukset tulisi tehdä häiriintyvistä kohteista pois päin eikä lisätä haittoja alueella. Uusi eläinsuoja tulisi sijoittaa 200 – 500 metrin etäisyydelle lähimmästä asuinrakennuksesta. Tämän perusteella etenkin sikalan sijoituspaikka on väärä. Biokaasulaitoksen ja mädätteen jatkojalostuksen osalta teknisten tietojen keskeneräisyyden vuoksi vaikutuksia ei ole voitu arvioida eikä laajennuksiin tulisi ryhtyä ennen kuin todelliset vaikutukset voidaan arvioida. **Tekninen lautakunta** toteaa, että hankkeen vedenkulutus on niin suuri, että se edellyttää uutta pohjavedenottoa Säärensuon alueelle. Kunnan vesijohtoverkosta ei ole mahdollista toimittaa merkittävää määrää lisävetä. **Sosiaalilautakunta** viittaa arviointiohjelmasta antamaansa lausuntoon.

Liedon kunta/ympäristöterveydenhuolto kiinnittää huomiota terveysvaikutuksiin. Ilmanvaihdon merkitys hajun leviämisen estämisessä on tärkeää. Toiminnan aikaiset riskit ja niiden hallinta, etälietesäiliöiden sijoittaminen ja lannanlevityksen vaikutus talousvesikaivojen likaantumiselle tulee ottaa huomioon. Talousveden hankinta ei saa vaarantaa alueen muiden vedenkäyttäjien vedensaantia. Raatojen polttolaitoksen tekniikkaan ja savukaasujen puhdistukseen tulee kiinnittää huomiota. Raatojen poltto erillisen ympäristöluvan perusteella on mielekästä. Eläinsuojelusäädösten edellyttämä virikemateriaalin saatavuus tulee ottaa huomioon. Lannankäsittelyyn tulee olla vaihtoehtoinen suunnitelma siltä varalta, että biokaasutus ja lannoitejakeiden erotus onnistuu.

Loimaan kaupunginhallitus toteaa, että arviointiselostuksessa on otettu huomioon yhteysviranomaisen esittämät täydennykset ja tarkennukset arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella ja että maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupamenettely toiminnan laajenemishankkeessa ei ole yksinään riittävä, vaan edellyttää vähintään suunnittelutarveratkaisua.

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa, että ministeriö ei anna erillistä lausuntoa asiassa.

Museovirasto toteaa, että asiaa sekä arkeologisen kulttuuriperinnön että rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta hoitaa Turun museokeskus/Varsinais-Suomen maakuntamuseo.

Someron ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa arviointiselostukseen. Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että mikäli hankkeeseen liittyvä ympäristölupamenetely käynnistyy ja suunnittelutarveratkaisua tai kaavoitusta aletaan valmistella, Someron kaupungille annetaan mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes ei näe estettä toteuttaa mitä tahansa eri vaihtoehtoista, kunhan huomioidaan niihin liittyvät turvallisuusvaatimukset ja selvitetään turvallisimmat vaihtoehdot. Arviointiselostuksen kohdan 6.6. mukaan biokaasulaitoksen sisätiloihin voi vuototilanteessa vapautua metaania, hiilidioksidia, rikkivetyä tai ammoniakkia, jotka aiheuttavat terveysriskin lisäksi räjähdysriskin. Vuototilanne aiheuttaisi täten välitöntä vaaraa alueella sillä hetkellä oleville. Laitos suunnitellaan selvityksen mukaan siten, että kaasuvuotojen riski on mahdollisimman pieni. Laitos varustetaan automaattisilla hälyttävillä kaasunmittauslaitteilla. Sammutuskalustoa varataan saataville. Käyttökäyttöhenkilöstö perehdytetään kaasujen ominaisuuksiin, turvallisiin työtapoihin ja alkusammutukseen. Laitteistoille ja putkistoille laaditaan huolto-ohjelma. Kaasuvarastossa mahdollisesti tapahtuva vuoto laimenisi selostuksen mukaan nopeasti ulkoilmaan. Tukes kiinnittää huomiota myös hankkeen edellyttämiin lupiin.

Varsinais-Suomen maakuntamuseolla ei ole huomautettavaa.

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että selostus on laaja ja täyttää asiasisältöä ja tarkastelukohteita koskevat vaatimukset. Toiminta sijoittuu maakuntavaltuuston 13.12.2010 hyväksymän Varsinais-Suomen maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle. Hankkeen laajennusvaihtoehdot ovat suuria ja niillä on todennäköisesti vaikutuksia ympäristöön. Jatkosuunnittelussa ja lupaprosessissa tulee erityisesti ottaa huomioon vesistökuormituksen sekä ympäristöön ja asumiseen liittyvien haittojen vähentämisen mahdollistavat toimintatavat.

Ypäjän kunnan rakennuslautakunta edellyttää, että hankkeen seuraavissa vaiheissa Ypäjän kunnalle annetaan tietoa asiaan liittyvien hakemusten vireille tulosta ja mahdollistetaan lausunnon antaminen asioissa.

Mielipiteet

A1 vastustaa hanketta. Hän ei usko hankkeen kannattavuuteen, jos ei erittäin suurta nykytuotantoakaan ole saatu kannattavaksi. Eläimet eivät ole suurteollisuustuotteita. Suuryritys on haavoittuva ja jos sairaus tms. osuu kohdalle, menetykset ovat totaalisia ja jo pelkkä raatojen hävittäminen on mahdoton urakka muusta puhumattakaan. Mistä vesi? Kunnallinen vesilaitos ei kykene tuottamaan hankkeen vaatimaa puhdasta vettä. Mistä maa-alue? Ei ole oikein, että muut alueella asuvat ihmiset joutuvat kärsimään haju- ym. haitoista kohtuuttomasti. Miten liikennejärjestelyt? Hankkeen rehu-, vesi- ja lantahuolto asettavat logistiikalle ylitsepääsemättömiä vaikeuksia. Minne lanta levitetäisiin? Mistä löytyy 10.000 hehtaaria peltoa, joka nykynormien mukaan tarvittaisiin tuon kokoluokan hankkeelle. Nykyinen tuotantolaitos on todella suuri ja siinä on riittävästi haastetta yhdelle yrittäjäparille. Myös alueen muilla ihmisillä on oikeudet omaan ympäristöönsä ja hyvään elämänlaatuun.

B1 ehdottaa, että nykyisen toiminnan virheet korjaamalla saadaan toiminta kannattavaksi samalla tavoin kuin muualla Suomessa tehdään. Mistä suurin tuotantolaitos saa veden? Pitääkö yhteiskunnan maksaa yhden perheen tarve? Nykyinen haju- ja savuhaaita on liian suuri ajoittain. Kapealla tiellä joutuu väistämään suuria lietekärryjä sivutielle. Jos paikkakunnalla tarvitaan tehdas, se työllistää ja kunta saa verotuloja. Tässä hankkeessa työllistetään 3 kuukaudeksi. Toiminnasta ei taida olla hyötyä kunnalle eikä se helpota työttömyyttä.

C1 ja D1 suunnittelevat vapaa-ajan asunnon rakentamista broilerkasvattamon läheisyyteen ja pelkäävät, että hanke haju- ym. haittojen vuoksi romuttaa mökkiprojektin ja tästä syystä vastustavat hanketta.

E1 ja F1 vastustavat hanketta. Teollisuuslaitos ei kuulu keskelle maalaiskylää. Harvaan asutusta maasta luulisi löytyvän sopiva teollisuustontti tällaiselle massiiviselle tuotantolaitokselle. YVA-ohjelman asutuskartasta (sivu 15) puuttuu kokonaan kiinteistö Mäntysaari, RN:o 97, joka tällä hetkellä toimii vapaa-ajan asuntona alle kilometrin nykyisestä sikalasta. Asukaskyselyyn ei ole voitu osallistua. Virheellisesti suoritettu kysely on mitätöitävä. Raskaan liikenteen tuominen pienelle kylätielle ei ole järkevää. Tien leventäminen veisi osan tontista ja asuinkiinteistö joutuisi lähes "tien päälle". Heidän kiinteistönsä tulee sijaitsemaan noin 50 - 100 metrin päässä emakkosikala-alueesta. Kiinteistön arvo lieenee siinä vaiheessa nolla. Puheet työllistävästä vaikutuksesta ei tule toteutumaan. Työntekijät tulevat Virosta. Onko asuntotilanne ym. näille ihmisille ratkaisu? Ihmisten välinpitämätön kohtelu on tuomittava. Eläinten teollinen käsittely ei ole oikein; sika on älykäs eläin ja on oikeutettu asumaan lyhyen elämänsä lajille ystävällisessä ympäristössä. Sorvaston kylä on idyllinen maalaiskylä. Sorvastolaisille hajut ym. ovat ikävää arkipäivää.

G1 toteaa, että 56 000 sian kasvattamiseen tarvittavaa vettä ei ole mahdollista alueelta saada. Maaperästä liukenee veden ottamisen johdosta useita typen yhdisteitä ja uraania, arseenia sekä muita kemiallisia yhdisteitä, joiden vaikutus ilmenee vasta 10 – 15 vuoden kuluttua. Vaikutukset ilmaan ovat samaa luokkaa kuin keskikokoisen kaupungin päästöt. Tsekissä vastaavien tuotantolaitosten ympäriltä typen ja rikin yhdisteet ovat tappaneet kaiken kasvillisuuden 10 – 15 km säteellä. Kärpästen ja hyönteisten torjuntaan käytettävät torjunta-aineet yksipuolistavat alueen hyönteiskantoja ja vähentävät pölyttäjien määrää vaikuttaen kasvinviljelyyn laajalla alueella. Mehiläishoitoa ei alueella voi jatkaa. Hyönteisten väheneminen aiheuttaa täydellisen ekosysteemin muutoksen. Tarttuvien eläintautien vaara aiheuttaa rajoituksia tuotantolaitosten lähialueella liikkumiseen ja vaikuttaa maakunnan ja koko maan lihantuotantoon. Atrian ja LSO:n lihanvienti kieltö Venäjälle viime talvena johtui torjunta- ja lääkeaineiden liiallisesta käytöstä. Suuressa yksikössä joudutaan jatkuvasti käyttämään lääkeaineita tautien leviämisen estämiseksi. Oma rehuvalmistamo mahdollistaa antibioottien ja lääkeaineiden valvomattoman käytön. Suurissa sikaloissa siat ruokitaa liemiruualalla, mikä vaikuttaa lihan maakuun ja laatuun. Tällainen liha ei kelpaa ainakaan Venäjälle, joten sinne suuntautuvan kaupan varaan ei tuotantoa kannata rakentaa. Lääkityn lihan pitkäaikainen käyttö vaikuttaa myös ihmiseen aiheuttaen mm. impotenssia. Kiinteistöjen arvot laskevat toiminnan laajetessa. Mielikuvat aiheuttavat sen, että alueelle ei haluta eivätkä asukkaat saa asuntojaan myytyä. Viron Viljandissa tapahtui näin.

H1 ja I1 mielestä yhden perheen toimeentulon turvaamista ei saa toteuttaa toisten ihmisten hyvinvoinnin kustannuksella. Sianlihan tuotanto ei ole ympäristöystävällistä. Kuluttajat siirtyvät syömään enemmän muuta ravintoa ja kasviksia.

J1 ja K1 ilmoittavat asukaskyselyn ja sen toteuttamistavan antavan epäluotettavan käsityksen asian hoitamisesta. Kyselyssä ei selvitetty sosiaaliseen kanssakäymiseen ja terveyteen vaikuttavia asioita. Astmaatikkoja tai mielenterveyttä ei otettu huomioon. Vesitutkimuksen merkitys hankkeen kannalta jäi epäselväksi. Ihmisten vedensaanti, vaikkakin naapurikuntaan, tulee ottaa huomioon ennen teollisuuslaitosta. Hankkeen muodostama teollisuusalue muuttaa asukkaiden elinympäristöä, lähimmät asukkaat olisivat 200 metrin etäisyydellä. Maaseutumaisemasta ei enää voida puhua. Toiminta aiheuttaa hajua, raskas liikenne haittaa tien käyttäjiä. Varotoimenpiteet puuttuvat, jos esim. lannankäsittelylaitos ei toimi niin kuin paperilla suunnitellaan. Jos lannan käsittely on suunnitteluasteella, kehiteltävää laitetta tulee kokeilla asumattomassa ympäristössä ei-

kä asutuksen läheisyydessä. Hankkeesta vastaavan julkisuudessa esittämät vaihtoehtojen kuntien sijoituspaikat puuttuvat. Ilmastotutkimus olisi tullut näin laajassa hankkeessa tehdä perusteellisemmin kuin yhden päivän aikana. Raatojen polton lisääminen asutuksen läheisyydessä ei enää tulisi olla mahdollista. Yleisötilaisuus oli huonoon aikaan hiihtolomaviikolla ja esti monia osallistumasta. Penninkulmantien peruskorjaus- ja rahoitussuunnitelmat eivät ole tiedossa. Eläintautien valvonta isoissa yksiköissä on arveluttavaa. Noin 1000 henkilöä on allekirjoittanut hanketta vastustavan adressin. Esitetyt suunnitelmat ovat lisänneet kysymyksiä. Yritteliäisyys on kunniakasta, mutta muutkin ihmiset tulee ottaa huomioon.

L1 toteaa, että Farmi Nummelan kokoiset laitokset vievät nuorten kiinnostuksen maatalouteen. Suurissa laitoksissa on mahdotonta hoitaa eläimet hyvin. Mikäli suuntaus maataloudessa menee suurempiin yksiköihin, ei ole järkeä jatkaa vanhempien tilaa.

M1 ja N1 kannattavat perheviljelmäpohjaista maataloustuotantoa. Eläintautiriski pelottaa. Tiedottaminen pienien sikaloiden kohdalla on toiminut. Asukkaita ja viranomaisia on jo aiemmin harhautettu erilaisilla kikkailuilla ja naapurustoa kohtaan on käyttäytytty ylimielisesti. Jättihanketta varten tehdyt tutkimukset ovat lähinnä pelleilyä. Ylimoitettu hanke on aiheuttanut asukkaille paljon ylimääräistä työtä ja mielipahaa. Asukkailla on kestämistä olemassa olevan tuotannon haitoissa.

O1 katsoo, että Keski-Eurooppalaiset sijoittajat yrittävät rakentaa teollisuuskompleksin ja haluavat tuhota maaseudun asuinviihtyvyyden, kiinteistöjen arvot, pilata ympäristön ja pohjavedet ja aiheuttaa massiiviset liikennet riskit sekä tuhota teiden peruskunnon. Asukaskysely ei ollut asiantuntemuksella toteutettu. Biokaasulaitoksen toimintaa ja hajujen hallintaa voinee verrata haja-asutusalueillekin tuputettuihin likavedenpuhdistamoihin, niistä yksikään malli ei ole toiminut pakkasessa. Miten onnistuisi 56000 sian jätösten kanssa? Hanke ei ole ekologinen.

P1 ja Q1 toteavat jo nykytilanteen olevan kohtuuton lähialueen asukkaille. Ympäristöluvun ehtoja ei noudateta, toimitaan lainvastaisesti eikä toimintaa valvota. Suunnitelmissa olevat tehtaat monikymmenkertaistavat haitat. Haitan aiheuttaja on velvollinen korvaamaan omaisuuden arvon alentumisen ja terveyshaitan. Hanke edellyttää kaavoittamista. Soveliaampaa paikkaa kuin nyt asutuksen keskelle ei ole esitetty. Suomessa on asumaton aluetta, johon voi rakentaa myös muualla kuin Koskella. Hankkeen rahoituksesta ei ole informoitu. Maakaasuputkeen liittymismahdollisuus on harhaluulo. Biokaasulaitos ei toimi pelkästään sianlietteellä ja broilerinlannalla. Iso-Sorvastolle ei voida perustaa jätteenpolttolaitosta. Alueen jo laskeneet pohjavedet eivät riitä eläintehtaille eikä kunta ole lupautunut antamaan verkostaan vettä. Kosken pellot eivät riitä lietteen levittämiseen. Arviointiselostuksesta on saanut vesimäärien osalta harhaanjohtavia tietoja. Alkuvuoden tartuntatautiepäily aiheutti paljon raatoja. Raatojen määrä tulisi monikymmenkertaistumaan eikä eläinlääkärillä olisi yksin valtuuksia päättää raatojen poltosta. Ala-arvoinen sukaskysely tehtiin syysloman aikana siten, että kaikki lähiasukkaat eivät saaneet kyselyä. Lähialueen asukkaat eivät kannata hanketta. Ilmalaatua koskeva tutkimus perustuu olemattomaan aineistoon eikä tuo esille raatojen poltosta aiheutuvaa haittaa. Biologin luontotutkimus ei ollut luotettava, sillä tutkimusajankohtana herkkä kasvillisuus oli lakastunut alueelta. Suot ja pohjavedet kuuluvat luonnon monimuotoisuuteen eikä niitä saa hankkeella tuhota. Lannoite- ja vesienpuhdistus ovat kokeiluasteella ja vaativat niin suuria summia, ettei nykyinen tappiolliseksi ilmoitettu toiminta voisi siitä vastata. Lihantuotannon osalta tuotteita riittää vientiin eikä tuotanto Suomessa lopu. Perheyrityksiä riittää tuottamaan laadukasta lihaa markkinoille ja pitää maaseudun asuttuna. Hankkeen käyttäessä ulkolaista työvoimaa kunnalle syntyy kustannuksia, mutta ei tule verotuloja. Hollannissa ja Tanskassa ei enää voida lisätä eläinyksiköitä lantaongelman vuoksi, tuodaanko ulkomaalainen yritys tuhoamaan asuinympäristöä? Farmi Nummelan tuotannossa tähdätään vientiin eikä tuoteta lähiruokaa. Ei voida

myöskään puhua suljetusta ekologisesta tuotannosta, kun tuodaan muualta jätteitä poltettavaksi ja kasvatettaisiin porsaita toisten tuottajien kasvatettavaksi. Hanke ei edusta kestävä kehitystä. Hanke on täysin toteuttamiskelvoton.

R1 vastustaa hanketta. Jo nykyinen sikala on suuri ja hajuhaitat sietämättömiä erityisesti raatojen poltosta, hankkeen myötä haitta kymmenkertaistuisi. Hajuhaitat pilaavat jo nyt ilman laadun pihapiirissä. Pyykkiä ei voi kuivattaa ulkona eikä ikkunoita pitää au-ki. Veden riittävyys huolestuttaa, kun nykyisellään paine ei välillä riitä suihkun toimintaan. Asukaskysely olisi tullut tehdä puolueettoman instanssin toimesta.

S1 viittaa haju- ja savuhaittoihin, puhtaan veden riittävyyteen sekä tierasitukseen.

T1 vastustaa hanketta hajuhaittojen vuoksi. Sorvastolla on jo tarpeeksi sikaloita.

U1 ja V1 vastustavat hanketta. He katsovat, että hanke ei ole enää maatalouden harjoittamista, vaan kyse on teollisesta toiminnasta. Teollinen toiminta kuuluu alueelle, joka on kaavoitettu sitä varten. Hanke halutaan toteuttaa esitettyyn paikkaan, koska hankkeen toimeksiantaja asuu siellä. Mitään muita perusteita 35 hehtaarin suuruisen hankkeen sijoittamiselle keskelle maaseutua ja asutusta ei ole. Lisääntyvä liikenne Penninkulmantiellä edellyttäisi mittavia investointeja ja käytännössä tien uudelleen rakentamista. Broilerikasvattamon ja sikalan liikenne tulisi ohjata valtatie 10:lle lyhintä reittiä Sorvastontien kautta ja estää liikenne Penninkulmantietä pitkin Mellilä-Koski tien suuntaan. Tällä voitaisiin vähentää toiminnan haittoja merkittävästi. Polttolaitoksen savu jää lähiympäristöön ja pihallamme on toistuvasti savua. Nykyinen tilanne tulee korjata eikä antaa sen pahentua. Hankkeen kaikissa vaihtoehdoissa vedenkulutus on suuri. Selostuksen mukaan vesi riittää kyllä hankkeelle, mutta mitään arviota tai varmuutta pohjaveden tason säilymisestä ei ole. Pohjavedenpinnan alentamiselle on vaikutusta paitsi veden riittävyyteen muille tarvitsijoille myös rakennusten vajoamisen kannalta. Hankkeen eri vaihtoehdot tarkoittaisivat valtavaa lietelannan kuljetusta ja levittämistä koko Varsinais-Suomen alueelle, mikä lisää tarpeetonta liikennettä, aiheuttaa hajuhaittoja ja pilaa pintavesiä. Vähin mitä haittojen vähentämiseksi pitää tehdä on kattaa myös nykyiset säiliöt. Kun päätetään Farmi Nummelan hankkeesta, päätetään samalla kymmenien ihmisten asuin ympäristöstä.

X1 kiinnittää huomiota tautiriskiin. Eläintautiriskiä ei ole arviointiselostuksessa otettu huomioon edelleenkään. Mahdollinen tauti aiheuttaisi huomattavia toimenpiteitä sekä itse toimijalle että lähiympäristön eläimille näin suuren mittakaavan hankkeessa. Tautiriskiä ei voi koskaan sulkea pois. Suurissa yksiköissä tautiriski kasvaa. Selostuksessa esitetyt vaihtoehdot sijoittuvat aivan liian lähelle alueen muita tiloja, jolloin mahdollinen tauti vaikuttaisi monen tilan elinkeinoon. Eläinmäärä alueella on jo nyt varsin mittava.

Y1 mielestä tehdasmainen karjanhoito ei kuulu Suomeen. Jos ei nykyinen toiminta elä-tä, miten se isompien velkojen kanssa on mahdollista? Hanke on aivan liian suuri hallit-tavaksi. Vesiongelmia ja hajuhaitat tulevat suuriksi. Luontoa tulisi suojella eikä tuhota. Tiellä kulku on vaarallista suurien rekkien ja koneiden kanssa.

MTK Koski TI Ry:n johtokunta tuo esille seuraavaa. Polttolaitoksia suunnitellaan teh-tävän vaiheittain ”pienen kapasiteetin” laitoksina ja ehkä pyrkimyksenä on kiertää suu-ren tehokkaamman laitoksen vaatimia tiukempia lupamenettelyjä. Miksi suunnitelmassa ei tukeuduta selkeämmin maassamme hyvin toimivaan raatojenkeräilyjärjestelmään? Selostuksessa esitetty sikalan pesuveden kulutus 30l/sika/v on virheellinen; luku on yh-den kasvatuserän vaatima määrä, kun vuodessa kasvatuseriä on lihasikalassa tavan-omaisesti noin 3,5 kpl. Hankkeeseen liittyvät lannankäsittelymenetelmät biokaasulaitok-sineen ja lannoitetehtaineen edustavat teknologiaa, joka ei tällä hetkellä ole joko vielä lainkaan käytännön tasolla toiminnassa, tai ei ainakaan ole osoittautunut taloudellisesti

kannattavaksi. Juuri näiden menetelmien nojalla on hankkeen tehokkuutta ja ympäristöhaittojen vähäisyyttä mainostettu. Selostuksessa ei ole huomioitu, että suuri määrä alueen tiloista ei voi käyttää laskelmissa käytettyä määrää (15 kg/ha) fosforia peltolannoituksessaan. TEHO-hankkeen julkaisun 4/2010 mukaan jo nykytilanteessa Koskella syntyy kotieläinperäistä fosforia yhtä paljon kuin kunnan pelloille on mahdollista levittää. Selostus tukeutuu toiminnanharjoittajan omaan kokemukseen perustuviin arvioihin - voidaanko niitä pitää riittävän puolueettomana ja luotettavana informaationa? Vedenottoa koskeva vaikutus selvitys tulee tehdä jo hankkeen alkuvaiheessa ennen sen osittamista toteuttamista. Kyse on kuitenkin usean kunnan väestön vesihuollon toimivuudesta, johon ei mielestämme yksittäinen teollisuushanke saa kohdistaa häiriö- tai riskitekijöitä edes teoreettisella tasolla. Myös Säärensuon alueelta pumpattavan veden laatu ja soveltuvuus tulisi etukäteen varmistaa. Veden johtaminen mahdolliselta pohjavedenottamolta yksiköille vaatinee myös laajahkon lupaprosessin, jota ei selostuksessa ole huomioitu. Liikennemäärissä lannoitetehtaan vähentävä vaikutus lannan kuljetukseen näyttäisi olevan laskettu täysimääräisenä. Liikennemäärät tulisi olla laskettuna myös sille vaihtoehdolle, että lannoitetehtasta ei saada toimimaan. Lannoitetehtaassa tarvittavista prosessiaiheista aiheutuva tuloliikennettä ei ole laskennassa huomioitu. Taulukossa 6.12. esitetty siipikarjan määrä ainakin Kosken ja Marttilan kunnissa on huomattavasti todellista olemassa olevaa tuotantoa alhaisempi. Hankkeen rakennusten käyttöikä on selostuksen mukaan noin 20 vuotta, mutta laajimman vaiheen toteutumisajankin on toimijoiden taholta kerrottu olevan noin 20-30 vuotta. Hankkeen aikataulutuksen osalta suunnittelu on epäjohtonmukaista. Arvioita siitä, mikä on jo rakennetuksi tulleiden laitosten vaikutus paikalliselle maisemalle siinä tapauksessa, että yrityksen toiminta jossain vaiheessa loppuisi, ei ole. Jo hankkeen alkuvaiheessa tulisi laatia kiinteistöille maisemointi- tai jatkokäyttösuunnitelmat sen varalta, että hankkeen menestyminen ei osoittautuisi suunnitellun kaltaiseksi. Eläintautien aiheuttamien karanteenien tai häiriöiden osalta omavalvontasuunnitelmassa tulisi olla yksityiskohtainen selvitys toiminnasta tällaisessa poikkeustilanteesta ja selvitys tiedonkulun järjestämisestä. MTK Koski TI ry:n yleinen kokous lähetti 17.3.2011 MTK:n johtokunnalle pyynnön, jossa toivottiin järjestöltä kannanottoa kotieläinyksikköjen kokoon maassamme. MTK on antanut vastauksensa 27.3.2011.

Z1 vastustaa hanketta mm. liikennevaarojen ja -haittojen sekä maalaismaiseman turmeltumisen vuoksi.

Ä1 vastustaa teollista lihantuotantoa. On turha tuhota kylää hankkeella. Kolhoosit eivät sovellu keskelle tiehään asuttua maalaismaisemaa eikä sinne saa ammattitaitoisia työntekijöitä Suomesta.

Ä1 ja Ö1 vastustavat hanketta ja pitävät sitä teollisena toimintana, jolla ei ole mitään tekemistä terveen ja elinvoimaisen maaseudun kehittämisen kanssa. Tutkimusten mukaan ostoskäyttäytyminen on luomutuotteiden suuntaan nouseva. Sianlihan kulutus on ollut laskussa ja halpalihaa tuottavia maita on olemassa. Kannattomaksi julkisuudessa julistettua toimintaa ei pitäisi olla järkevää laajentaa. Käyttöveden määrä on jo nykyisellään riittämätön kesäaikaan, joten vedenotto hankkeessa on kysymysmerkki. Suunniteltu hankealue on muiden kuin Nummeloiden lähiasuinaluetta. Suvuilla on vuosikymmeniä hallinnassaan olleita tiloja. Oikeusvaltiossa ei voida muuttaa maaseutuympäristöä kaavalla teollisuusympäristöksi. Hankkeen muita sijoitusvaihtoehtoja ei ole tuotu esille, vaikka niitä on radiohaastattelussa esitetty. Hankkeen vastustus on paikallista ja valtakunnallista. Perusoikeuksia ei saa polkea. Hajuhaitoista tehty tutkimus on kyseenalainen. Kokonaisilmastovaikutuksista ei ole selvitystä. Asukaskysely ei täyttänyt edes minimivaatimuksia. Hanke on aiheuttanut paljon mielipahaa. Maaseutu tulee pitää puhtaana ja elinkelpoisena tuleville sukupolville.

set? Huolestuttavaa on myös veden riittävyys. Maalaismaiseman muutosta ei ole huomioitu. Jos toiminta loppuu ja rakennukset jäävät tyhjilleen, onko suunniteltu jatkokäyttöä kolhoosille? Talojen hinnat tulevat putoamaan radikaalisti ja talon myynti käy mahdolltomaksi. Kuka korvaa tämän? Näinkö maaseutua pidetään elävänä? Kuluttajat haluavat nykyään yhä eettisemmin tuotettua lihaa eikä teollinen suuryksikkö ikinä pysty vastaamaan tähän toiveeseen.

J2 perheineen vastustaa hanketta hajuhaittojen vuoksi ja katsoo sen alentavan kiinteistöjen arvoja. Yhä suurenevassa määrin ihmiset haluavat ostaa luomulihaa. Jos hanke menee läpi, virkamiesten todellisuudentajuun usko on menetetty.

K2 vastustaa hankkeen toteuttamista hajuhaittojen ja Penninkulmantien kunnan edelleen huonontumisen vuoksi. Verotulot menevät Viroon tai ei sinnekään.

L2 ja M2 vastustavat maaseudun alasajoa tehdasmaisella eläintuotannolla. Hanke tappaa maaseudun ja sen elämän. Kuluttajat eivät halua tehdasmaisesti tuotettua lihaa, vaan ovat laatutietoisia. Tulevaisuus on luomussa. Ruuantuottamiselle tulee antaa oikea arvo eikä tehdä vain liiketoimintaa. Naapurien auttaminen ja huomioon ottaminen sekä yhteiskunnan veronmaksu on tärkeää. He kysyvät, onko järkevää keskittää lihan tuotanto muutama yksikköön Suomessa, mitä tapahtuu, kun vesi ei riitä ja tulee tartuvia eläintauteja, kuka vastaa ihmisistä ja eläimistä?

N2 vastustaa hanketta mm. tautiriskin vuoksi. Tautivaara teollisuuslaitoksessa on huomattavasti suurempi kuin perheyriyksessä. Alueella ei ole lannanlevityspeltoja kohtuullisen matkan päässä. On myös väärin, että lähinaapuri joutuisi kärsimään haittaa 200 metrin etäisyydellä kodistaan.

Sorvaston kyläyhdistys ry toteaa, että Sorvaston kylän asukkaat voivat huonosti ja ilmapiiri on tulehtunut ja kiristynyt. Hankkeen haju- ja savuhaitat eivät hankkeen myötä vähene. Liikenne lisääntyy moninkertaiseksi. Tien kunnossapito ja sen rahoitus on kysymysmerkki. Yhdistys kysyy, kuka päättäjistä asuisi 200 metrin etäisyydellä hankkeesta ja kuka korvaa kodin menettämisen arvon. Ihmiset haluavat ihmisarvoista elämää ja toivovat parempaa ratkaisua sianlihan tuotantovajeen ratkaisemiseksi.

O2 vastustaa hanketta. Arviointi on kyseenalainen. Hajua koskeva selvitys on unohtanut asutuksen, jolle haitta kohdentuu eikä käsittele tuulen suuntia ja ilmanpaineita tai ammoniakkikaasua. Jos laajennus tulee, lannankäsittely ilman biokaasulaitosta ei onnistu. Lannoitevalmistus on vasta laboratorioasteella. Gasumin kaasuputkeen liittyminen ei vaikuta mahdolliselta. Nykyisen sikalan toteuttamisessa lupahakemukseen liittyvässä nimien keräämisessä on hänen osaltaan käytetty virheellisiä tietoja. Pohjavesitutkimus ei ole ollut tutkimus. Kunnan asukkaille tulee taata puhdas vesi. Pohjavedenotto vaikuttaa pohjavesiin alentavasti. Kuka maksaa pohjavedenotannon? Hankkeelle ei tule antaa pikkusormea, se vie koko käden. Kunnalle jää hankkeessa vain hehtaareittain katettua sementtialuetta. Venäjän vientiin ei voi luottaa.

P2 katsoo, että ilman laatua selvittävä yhden päivän tutkimus ei voi olla perusteena päätelmille hajun vaikutusalueen laajuudesta. Hankkeesta vastaavat ovat myös muutaneet 4 km päähän 3000 sian sikalastaan, mikä kertoo olemassa olevan sikalan ympäristön ilman laadusta. Pohjaveden oton vaikutuksia alueen pohjavesitalouteen ei ole selvitetty. Epäselväksi jää, miten vesi kuljetetaan hankealueelle. Asukaskyselyn kohdentaminen kaukana oleville kiinteistöille lähinaapurien kustannuksella on perin outoa. Nykyisen toiminnan rasitus on liikaa Penninkulmantielle. Raskas liikenne on myös häiritsevää ja aiheuttaa vaaratilanteita.

Q2 ja R2 pitävät selostusta puutteellisena ja keskeneräisenä. Hajuhaittojen ja lannankäsittelyn ratkaisuja ei ole tähänkään asti laitettu järjestykseen. Hajuhaittaa tulee aina olemaan. Vaihtoehtoista sijoituspaikkaa ei ole esitetty. Asukaskysely on ollut aliarvoisesti toteutettu ja hakijan näkökulmasta johdattelevasti laadittu. Vedenkäyttöratkaisussa on vaara, että kunnan asukkaiden vedenkäyttö vaikeutuu. Paimionjoen vedenkäyttö voisi olla yksi mahdollisuus. Lihantuotanto ei ole ekologista tuotantoa. Toiminnanharjoittaja hakee aina uutta toimintaa ja se tulee tiensä päähän jossain vaiheessa. Mitä tehdään tyhjiille betonimonumentteille?

S2 ja T2 vastustavat teollista lihantuotantoa ja kannattavat perheviljelmiä. He toteavat, että hankkeesta tiedottaminen ja lausuntojen pyytäminen naapurikunnista on aiheellista. Heidän Somerolla sijaitsevaa sikalaansa on koskenut myös karanteenitoimet Farmi Nummolan vuoksi.

U2 katsoo, että valtiovallan linjaus tuotantoyksiköiden koosta olisi tarpeen näin valtavan hankkeen arvioimisen tueksi. Mielestäni tulisi ehdottomasti suosia/tukea pienempiä yksiköitä ja estää tehdasmainen tuotanto mikä ei sovi myöskään mielikuvaan lähiruusta. Miten lienee laskettu toiminnan kannattavuus kun maatalouden tuetkin ovat jatkuvassa muutoksessa? Hankkeen vaihtoehdot vaikuttavat epärealistisilta. Jos eläinten määrää lisätään nykyisestä ja vasta VE2 sisältää biokaasulaitoksen, lienee mahdoton löytää riittävää hehtaarimäärää lannanlevitykseen järkevältä etäisyydeltä ja "lantaralli" on kohtuutonta. Lannankäsittelylaitoksen mahdollisuutta yhteistyössä muiden lähialueen karjatilojen kanssa jo alkuvaihtoehdoissa (VE0, VE1/1, VE1/2) tulisi kartoittaa aktiivisesti. Pohjaveden pinta on esim. Hevonlinnalla laskenut huolestuttavasti parin viime vuosikymmenen aikana. Onko tuotannon missään kohdassa mahdollista käyttää esim. jokivettä? Pitkän suunnitteluprosessin myötä saattaa iskeä "sokeus" löytää uusia ratkaisumalleja. YVA-menettely tukee suunnitelman muokkausta ja saattaa tuoda esiin seikkoja jotka muuten jäisivät huomiotta. Onko selvitetty toiminnan sijoittamista kokonaan uuteen ympäristöön koska vastustus lähistöllä on voimakasta? Jos nykyinen toiminta on kannattamatonta, mitkä ovat tukipilarit joiden varassa toimintaa nykyisellään kannattaa harjoittaa? Ympäristön voimakas vastustus ja jatkuva stressi kuormittavat toiminnanharjoittajia henkisesti ja paineet tuskin matkan varrella vähenevät. Joskus paras vaihtoehto saattaa olla hankkeen jäädyttäminen ja harkinta-aika. Pelkkä toiminnan tuottavuus ei takaa hyvää elämänlaatua. Vaikka YVA-menettely ei puutukaan taloudellisiin seikkoihin, kiinnostaa kuntalaisia hankkeen rahoitus ja se, mihin liha menee jatkojalostukseen ym. Kaikinpuolinen avoimuus hankkeen esittelyssä olisi tärkeää oikean kuvan luomiseksi ja väärin luulojen välttämiseksi.

V2 ja X2 toteavat, että nykyisen sikalan toiminta ei ole vastannut annettuun tietoon perustuvia odotuksia lähes hajuttomasta toiminnasta. Haittoja ei ole syytä enää lisätä. Tiet ovat huonossa kunnossa, kapeita ja vaarallisia suurien koneiden ohituksissa. Lietteen levityksessä pyritään ajamaan mahdollisimman paljon lantaa peltoon ja levitys on hidasta. Lähialueella on useita talouksia. Hajujen vuoksi astmaan on otettava ylimääräisiä lääkeannoksia. Pyykin kuivatus ja sänkyvaatteiden tuuletus edellyttää tuulen suuntien vahtimista. Hankkeen tarvitsema vesimäärä on suuri kysymys, Koskelle ei tarvita suurteollisuutta eikä vieraan maan työntekijöitä. Kunta ei hyödy siitä eikä lannanlevitykseen riitä peltoalaa.

Y2, Z2 ja Å2 katsovat, että jos ei tule nykyisellä eläinmäärällä toimeen, on syytä katsoa peiliin ja vaihtaa alaa. Hanke vie maaseudulta työpaikkoja kun pienemmät tilat lopettavat toimintansa. Työvoima on ulkomaista. Hanke autioittaa maaseudun ja tappaa kyläyhteisön haitoillaan. Liikenne Penninkulmantiellä on jo nykyään vaarallista. Hanke ei edistä naapurisopua. Eläintautien vaara suurissa yksiköissä on suuri. Hankkeen malli on otettu ulkomailta ja esitellään vain suuruuden tuomaan ihastusta. Sianruhojen ja kananraatojen polton salliminen 200 metrin etäisyydellä on hämmästyttävää. Savu tun-

keutuu asuintaloon sisälle. Hankkeesta vastaava on kiinnostunut vain omasta toiminnastaan eikä anna muille mitään arvoa.

Ä2:n mielestä tehty kaivokartoitus ei ole kohdistunut Säärensuo-Hevonlinnan pohjavesialueen vaikutusalueelle. Pohjaveden korkeus on laskenut nykyisten vedenottamoiden pumppausmäärillä huomattavasti ja vaarana on, että talousvesikaivoista loppuu vesi. Mikäli oma pohjavedenotto rakennetaan, tulee pohjaveden korkeus Säärensuon-Hevonlinnan pohjavesialueella selvittää tarkasti ennen rakentamista ja rakentamisen jälkeen tulee seurata pohjaveden korkeutta koko pohjavesialueella.

Ö2 ja A3 pitävät vastuuttomana ja liian riskialttiina suunnitelmaa kannattamattoman tuotannon kymmenkertaistamisesta. Luomutuotanto on tulevaisuutta. Paikallistie ei kesytä nykyistäkään liikennettä. Ilman saasteet ja haju hävittävät maaseudun idyllin.

22 henkilön yhteinen mielipide, ensimmäinen allekirjoittaja B3, jossa arviointiselostus katsotaan puutteelliseksi ja virheelliseksi. Kaavoitustilanteen osalta he katsovat, että hanke edellyttää merkintää maakuntakaavaan sekä asemakaavan laatimista eikä hanketta voida toteuttaa suunnittelutarveratkaisulla. Kaavoitusta varten tulisi jo ELY-keskuksen hankkia lupaviranomaisten lausunnot. Vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja ei ole selvitetty ohjelmalausannon edellyttämällä tavalla. Pohjavesien oton vaikutustarkastelussa ei ole otettu huomioon, että pohjavesialueen ja hankkeen välissä on muiden maanomistajien maita, jolloin otto ilman aluehallintoviraston lupaa ei ole mahdollista. Pohjaveden oton vaikutuksia ei muutoinkaan ole selvitetty riittävästi. Lannanlevityksen ja ravinnehuuhtoutumien vaikutusta pintavesiin ei ole riittävän kattavasti selvitetty. Sikalan pesuvesien kulutus on ilmoitettu virheellisesti, todellinen kulutus on kolminkertainen. Lannan käsittelymenetelmien osalta biokaasulaitos ja lannoitteen valmistuslaite ei ratkaise lietelannan ympäristöongelmia, sillä laite on vasta prototyyppiasteella. Maaperään kohdistuvat vaikutukset tulisi selvittää tarkemmin. Maaperään ja pohjaveteen kohdistuvista haitallisista vaikutuksista tulisi tehdä riskikartoitus.

Internet-sivustolla **adressit.com** "Vastustamme Farmi Nummelan suunnitelmia laajentaa sikala-broilerikasvattamoaan" on 469 nimeä ajalta 30.4.2010 – 11.4.2011. Nettiadressi on toimitettu 18.4.2011 ELY-keskukseen.

Kansalaisadressin on allekirjoittanut 1206 henkilöä, ensimmäinen allekirjoittaja C3. Allekirjoittaneet vastustavat hanketta ja vaativat jo toiminnassa olevan sikalan ympäristö- ja rakennuslupaehdojen noudattamista ja seurantaa sanktion uhalla. Elinympäristö alueella on terveydelle haitallista laskeutuvien pienhiukkasten, savukaasujen ja hajuhaittojen takia.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Arviointiselostuksessa on selvitelty Kosken TI kuntaan sijoitettavan sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushankkeen ympäristövaikutuksia. Yhteysviranomaisen lausunnossa tarkastellaan, onko arviointiselostuksessa esitetyt vaikutukset käsitelty YVA-lain ja -asetuksen sekä arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon mukaisesti. Yhteysviranomaisen lausunnossa on otettu huomioon arviointiselostuksen kuulemisvaiheessa annetut lausunnot ja esitetyt mielipiteet.

Arviointimenettelyyn ei YVA-lain mukaan sisälly hankkeen taloudellinen tarkastelu eikä mahdollisesti syntyvien haittojen korvausmenettely.

Arviointiselostuksen tarkoituksena on antaa kokonaiskäsitys hankkeesta ja sen keskeisimmistä vaikutuksista. Arviointia koskevat huomiot sekä täydennys- ja tarkennustarpeet tuodaan esille seuraavassa.

Hankekuvaus

Suomalaisen maatalouden rakennekehitys on ollut monilta osin hyvin voimakasta Suomen liittyttyä EU:n jäseneksi. Lähes kaikilla maatalouden tuotannonaloilla tuotantoyksiköiden keskikoko on vähintään kaksinkertaistunut. Kehitys on ollut varsin tasaista ja sen odotetaan edelleen jatkuvan. Hanke on valtakunnan tasolla suurimpia tiedossa olevia eläintuotantohankkeita. Vaikutusten arviointia vaikeuttaa valtakunnallisen linjauksen puuttuminen eläintuotannossa.

Arviointiohjelmalausunnossa edellytetyt täydennykset hankekuvaukseen on pääosin esitetty. Hankkeen tavoitteet ja sijainti on kuvattu selkeästi. Sijoitus on esitetty riittävällä tavalla myös kartalla. Hankkeen toteuttamisen vaihtoehdot on selvästi ja perustellusti esitetty. Hankkeen elinkaaresta rakentamisvaihe, toimintavaihe ja lopettaminen on todettu. Arviot eri rakentamisvaiheiden kestosta on esitetty, ja hankkeen laajuus ja vaiheistettu toteuttamisaikataulu kertoo, että rakentamista tapahtuu varsin pitkällä aikajaksolla. Hankkeen toteuttamisessa on esitetty käytettäväksi parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja ympäristön kannalta parhaita käytäntöjä. Arviointiselostuksessa jää kuitenkin epäselväksi, miten se kussakin hankkeen eri vaihtoehdossa tai vaiheessa toteutuu.

Vaikutusten tarkastelu on toteutettu varsin varhaisessa suunnittelun vaiheessa, jolloin yksityiskohtaiseen tarkasteluun ei tekniikan ja menetelmien kehittyessä varsinkaan pidemmälle toteutusajalle sijoittuvien toimintojen osalta ole riittäviä edellytyksiä. Lannoitevalmistuksen osalta tekniset tiedot eivät ole täysin selvillä. Suunniteltu lannoitevalmistusteknologia, jossa ammoniumtyppi otetaan talteen ja fosfori ja orgaaninen aines saostetaan ferrisuolaa käyttäen, on parhaillaan kehittymässä tuotantomittakaavaan. Lannoitevalmistuslaitoksen osalta on todettu, että lannoitevalmistuslaitos vapauttaa toiminnanharjoittajan lannanlevityspinta-alavelvoitteesta. Tästä on todettava, että tämä "vapautuminen" edellyttää toimivaa laitosta ja realistista suunnitelmaa lannoitetuotteiden käytöstä ja markkinoinnista sekä raportointia ainevirroista.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät luvat ja päätökset on esitetty. Laajennushankkeen edellyttämät maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten ratkaisujen ja lupien kuvaus on asianmukaisesti esitetty, vaikka täsmällistä rajausta siitä, minkä kokoinen laajennus olisi mahdollista toteuttaa suunnittelutarveratkaisulla ilman kaavaa, ei tässä vaiheessa voida määritellä. Suunnittelutarveharkinnan käyttö tulee arviointiselostuksessa esille useissa

eri kohdissa. Sivulla 75 on asianmukaisesti esitetty sen käytön edellytykset. Pohjaveden oton osalta luvan tarve on esitetty ehdollisena. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pohjaveden otto edellyttää vesilain mukaista lupaa. Uuden 1.1.2012 voimaan tulevan vesilain säännökset selkeyttävät luvanvaraisuuden arviointia. Tukesin lausunnon mukaisesti biokaasun siirtoputkiston rakennuttamiseen tarvitaan lupa Tukesilta (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto). Sovellettavaksi voivat tulla myös painelaitesäädösten mukaiset velvoitteet, joita Tukes valvoo. Vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin osalta toiminta saattaa vaatia ilmoitus- tai lupamenettelyä. Valvontaviranomaisena toimii Varsinais-Suomen pelastuslaitos.

Arviointiselostuksessa on käsitelty hanketta suhteessa kansalliseen ilmastostrategiaan biokaasun tuotannon mahdollisuutena rajoittaa maatalouden päästöjä.

Vaihtoehtojen käsittely

Hankevaihtoehtoina on esitetty nykyisen toiminnan lisäksi neljä mittavaa sikala- ja broilertuotannon laajennusvaihtoa. Ohjelmaa koskevassa lausunnossa on edellytetty, että selvitettäviin vaihtoehtoihin lisätään yksi tai useampi eläinmäärältään pienempi vaihtoehto ja/tai vaiheistetaan arviointiohjelmassa esitettyjä vaihtoehtoja. Myös toiminnan sijoittumisen vaihtoehtoisia ratkaisuja hankkeen suunnitellulla sijaintipaikalla on tarpeen sisällyttää tarkasteluun. Arviointiselostuksessa vaihtoehtoja on vaihtoehdon VE 1 osalta tarkistettu ja hankkeen toteuttamisaikataulun esittämisellä vaiheistettu hanke. Hankkeen sijaintipaikan valinta on arviointiselostuksessa perusteltu. Hankkeen toteuttamista kokonaan toisessa paikassa ei ole arviointiselostuksessa pidetty hankkeesta vastaavan kannalta mahdollisena.

Vaihtoehtojen käsittely on lähtökohtaisesti asianmukaista ja niiden esittäminen on selkeää. Käsittelyssä on otettu huomioon arviointiohjelmasta annetun lausunnon tarkennukset vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin selkeyttämiseksi.

Nykyinen toiminta, 2 996 lihasikaa ja 120 000 broileria, on eläinmäärältään ja suuruusluokaltaan merkittävä. Laajimmassa vaihtoehdossa VE 3 nykyiseen toimintaan nähden lihasikalatoiminta yli kymmenkertaistuu, broilertuotanto yli nelinkertaistuu ja uutena toimintana tulevat emakkosikala ja välikasvattamo. Lannantuotanto on nykyisestä toiminnasta noin 7 800 m³ vuodessa. Lannan määrän kasvu on 16-kertainen nykyiseen toimintaan nähden. Toiminnan volyymiin suunniteltu muutos on vaihtoehdoissa tuotu selvästi esille.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Yleistä

Arviointiselostuksessa on YVA-lain mukaisesti käsitelty hankkeen vaikutukset ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, pinta- ja pohjavesiin, ilman laatuun ja ilmastoon, kasvillisuuteen, eläimistöön ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen ja suunniteltuun maankäyttöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuri-perintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä kuvattujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin. Vaikutusten arviointi käsittää hankkeen eri vaiheet yleisellä tasolla. Arvioinnissa on painotettu ja arvioitu lähtökohtaisesti hankkeen aiheuttamia YVA-lain tarkoittamia merkittäviä vaikutuksia.

Arvioitujen vaikutusten perusteeksi on kuvattu riittävällä tavalla alueen nykytila, lähtötiedot ja arviointimenetelmät. Vaikutusten selvittäminen perustuu suurelta osin olemassa olevaan selvitykseen, laskelmiin, matemaattisiin mallinnuksiin ja asiantuntija-arvioihin. Arviointimenetelmät on kuvattu kunkin selvitettävän vaikutuksen yhteydessä. Arviointiselostukseen on liitetty Jyväskylän yliopiston ympäristöntutkimuskeskuksen tutkimusraportti ja asukaskyselyn kysymykset sekä kaivokartoituksen kysymykset.

Arvioinnissa keskitytään hankkeen toiminnan aikaisiin vaikutuksiin, jotka ehkä ovat käytännössä kaikkein merkittävimpiä vaikutuksia. Arviointi tuo esille hankkeen keskeiset haitalliset vaikutukset, joskin pitkällä aikavälillä toteutettavassa hankkeessa arviointi on kokonaisuutena yleispiirteinen.

Vaikutusten tarkastelualue

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin pohjaksi on kartoitettu ympäristön herkkiä ja häiriintyviä luontokohteita noin seitsemän kilometrin säteellä hankkeen sijoituspaikasta. Hankkeen ympäristöön kohdistuvat välittömät vaikutukset, kuten haju- ja meluvaikutukset, arvioitiin noin kahden kilometrin säteellä alueesta sekä liikenteestä aiheutuvat vaikutukset Penninkulmantien ja Sorvastontien varrelta sekä valtatie 10 (Turuntie) osalta. Yhteys valtatielle 9 on selostuksessa todettu, mutta vaikutustarkastelussa sen osuus liikennevirroista jää epäselväksi.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Arviointi kohdistuu selkeästi hankkeen keskeisiin vaikutuksiin. Kaikki merkittävät vaikutukset ovat arvioinnissa mukana. Vaikutusarviointia koskevat huomiot ja täydennystarpeet tuodaan esille pääosin arviointiselostuksen mukaisessa vaikutusten esittämisyjärjestyksessä alkaen luvusta 6.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, sivut 82 – 119

Haju

Haju on hankkeessa merkittävin vaikutus. Hajuhaitan esiintymistä on arvioitu hajumallinnuksella, jonka toteuttamistapa ja tulos on esitetty selostuksen liitteessä. Hajumallinnus käsittää suunnitellut sikala- ja kanatoiminnan laajennusvaihtoehdot. Siihen ei sisälly lannan peltovetäys eikä alueen muiden hajulähteiden vaikutus. Eläinjätteen poltto on ollut mukana mallinnuksessa.

Hajupitoisuus on määritetty olfaktometrisesti hajupaneelissa seitsemästä pisteestä otettuihin hajunäytteisiin perustuen. Hajumallinnus on tehty CALPUFF-leviämismallilla, joka ottaa huomioon sääolosuhteet ja maaston vaikutuksen. Hajun voimakkuutta kuvataan hajuyksiköllä (HY). Hajupitoisuus ilmaistaan hajuyksiköiden määränä ilmakeiässä. Yksi hajuyksikkö ilmakeiässä tarkoittaa, että puolet keskimääräisen hajuaistin omaavista ihmisistä aistii hajun. Ilman hajupitoisuus 5 HY/m^3 tarkoittaa selvästi aistittavaa hajua. Epämiellyttävän hajun pitoisuus $5 - 10 \text{ HY/m}^3$ koetaan yleensä häiritseväksi. Hajumallinnus on tehty asianmukaisesti ja siihen liittyvät oletukset ja epävarmuudet on kuvattu tutkimusraportissa. Hajun esiintymistä on kuvattu eritellen lyhytaikaisen hajun (1 minuutti) suurimmat pitoisuudet, pitkäaikaisen hajun (1 tunti) suurimmat pitoisuudet, tunnistettava haju (1 HY/m^3) ja pitkäaikaisen hajun esiintyvyys osuutena vuoden tunneista, tunnistettava haju (3 HY/m^3) sekä pitkäaikaisen hajun esiintyvyys osuutena vuoden tunneista, melko voimakas, tunnistettava haju (5 HY/m^3) esiintymisalueina. Tarkasteltaessa mallinnuskarttoja voidaan todeta, että 5 HY/m^3 :n pitkäaikainen hajuvaikutus kohdistuisi noin 1051 tuntia vuodessa noin kuuteen asuinrakennukseen vaihtoehdossa VE3 ja vastaavasti 3 HY/m^3 pitkäaikainen hajuvaikutus noin 25 asuinrakennukseen.

Muissa vaihtoehtoissa 3 HY/m³ ja 5 HY/m³ esiintyminen kohdistuu suppeammalle alueelle ja nykytilannetta kuvaava leviämismallinnuksen kartan mukaan 3 HY/m³ vaikutus kohdistuisi vain yhteen asuinrakennukseen noin 520 tuntia vuodessa. Vaikka hajumallinnus ja hajun leviämistä koskeva karttatarkastelu antaa selkeän käsityksen toiminnan staattisesta vaikutuksesta, mutta ei ota huomioon ns. häiriöitä, muiden toimintojen, kuten lannanlevityksen tai muiden alueen sikala- ja kanalatoimintojen vaikutuksia. Hajuvaikutusten osalta mallinnuksen ei voida katsoa kuvaavan hajun kokonaistilannetta alueella. Arviointiselostuksessa on todettu hetkellistä hajuhaittaa aiheutuvan lietteen separoinnista ja lietteen levityksestä ja samassa yhteydessä myös se, että mitattuja arvoja separoinnin hajuhaitasta ei ole ollut saatavilla ja lietteen levityksestä aiheutuvan haitan aiheutuvan myös muiden toimijoiden lietteen levityksestä, jolloin hankkeen aiheuttama vaikutus on vaikeasti arvioitavissa. Myös eläinjätteen polton aiheuttaman hajun häiritsevyys on todettu. Mallinnuksessa laitoksen päivittäiseksi käyttöajaksi on esitetty 8 tuntia. Nykytilan osalta selostuksesta ei ilmene, miten polttolaitoksen palamisprosessi toimii ja minkä verran häiriötilanteita poltossa on, mikä vaikuttaa myös hajuhaitan nykytilanteen kokemiseen. ELY-keskus katsoo, että eläinjätteen polttoa koskeva ratkaisu ja sen hajupäästöjen tarkempi tarkastelu ja niiden hallinta tulee esittää hankkeen ympäristölupakäsittelyn yhteydessä.

Biokaasulaitoksen hajupäästöjä on käsitelty lyhyesti toteamalla hajukaasujen muodostuminen jätteen vastaanottotiloissa ja –altaissa, jakeiden varastoinnissa ja kaasun soihutpoltossa. Selostus on tältä osin varsin suurpiirteinen hankkeen suunnittelun tilanteesta johtuen. Prosessin todetaan toimivan täysin suljetuissa tiloissa eikä ympäristöön vapaudu haitallisia kaasuja. Todennäköisesti lietteen vastaanotto- ja esikäsitteily- ja siirtotilojen hajukaasut edellytetään käsiteltäväksi puhdistusprosessissa eikä hajuhaitta tältä osin ole merkittävä. On kuitenkin huomattava, että biokaasulaitosten toiminnassa esiintyy myös häiriöitä ja aiheuttaa silloin myös hajupäästöjä.

Arviointimenettelyssä sekä mielipiteissä että asukaskyselyssä esille on tullut, että alueen asukkaat kokevat hajuhaitan huomattavasti voimakkaampana nykytilanteessa kuin mitä mallinnuksen tulos ja selostuksessa esitetyt arviot toteavat. Tähän voivat osittain vaikuttaa mallinnukseen liittyvät epävarmuudet ja se, että nykyisen jo laajahkon toiminnan lietteen käsittely ja levittäminen aiheuttavat säännöllisesti hajua ympäristössään. Selostuksessa mainittujen, levityspeltojen yhteyteen toteutettavien etälietesäiliöiden hajuhaitta on todettu raakalietettä varastoitaessa merkittäväksi, joskin säiliön kattaminen vähentää hajupäästöä. Biokaasulaitoksessa käsitellyn mädätteen hajupäästö on raakalietteen päästöä vähäisempi.

ELY-keskus toteaa, että hajuhaitan selvittäminen on hankkeen suunnittelutietojen perusteella lähtökohtaisesti asianmukaista ja vahvistaa käsitystä, että ainakin vaihtoehtojen VE1/2 – VE3 hankkeen vaikutus on varsin merkittävä alueella ja edellyttää hankkeen sijoittamisen tarkastelua vähintään yleiskaavalla niin kuin arviointiohjelmaa koskevassa lausunnossa on sanottu. Samalla hajuhaitan tarkastelu osoittaa, että lietteen käsittelyn ja levittämisen hajuvaikutuksia on syytä tarkastella tarkemmin ja ottaa huomioon myös alueella olevien muiden toimijoiden aiheuttamien hajuhaittojen yhteisvaikutus. Kun suunnitelman mukaan hanke on tarkoitus toteuttaa ja hakea sille tarvittavat luvat vaiheittain, on lupahakemusten yhteydessä esitettävä tarkempaa selvitystä hajun vaikutuksista.

Väestö ja elinkeinorakenne

Hankkeen vaikutusta väestöön ja elinkeinorakenteeseen on selvitetty laskelmin, asiantuntijalausunnoin ja asukaskyselyn avulla riittävästi. Hankkeen työllisyysvaikutuksen on arvioitu olevan enimmillään 32 henkilötövuotta. Asukaskysely on saanut kritiikkiä asukkaiden taholta, koska kyselyä eivät ole saaneet kaikki lähistöllä asuvat henkilöt,

vaan kysely on toteutettu 150 kappaleen otoksena. Asukaskyselyn tulokset ja arviointiselostuksesta esitetyt mielipiteet eivät kuitenkaan ole ristiriitaisia ja kyselystä muutoin saatava tieto on ollut käyttökelpoista vaikutusten arvioinnissa. Hankkeen vaikutukset asuinviihtyvyyteen ja paikkakunnan imagoon sekä myös väestönkasvuun on koettu varsin kielteisinä. Hankkeen on myös katsottu hävittävän alueelta pienempiä toimijoita.

Terveys

Terveysvaikutuksia on arvioitu hajun ja pölyn sekä biokaasulaitoksen toiminnan osalta ja todettu vaikutusten olevan vähäisiä tai välillisiä. Biokaasulaitoksen osalta ammoniakille ja rikkivedylle altistumisen on todettu aiheuttavan haitallisia terveysvaikutuksia. Tämä vaikutus ei kuitenkaan ulotu ympärillä asuvaan väestöön, vaan koskee lähinnä laitoksen työntekijöitä. Ilmapäästöjen positiivisten terveysvaikutusten osalta allergian ehkäisemisessä ei ilmene, onko tutkimuksissa kysymys karjasuojien poistoilman kautta ympäristöön tulevia päästöjä vai yleensä maatilalla tapahtuva mikrobialtistus.

Vesihuolto

Käyttövesi sikalan ja broilerikasvattamoiden toimintaan otetaan tällä hetkellä pääosin omista porakaivoista, joita sikalalla kaksi ja broilerikasvattamoilla yksi. Sikalan nykykaivojen riittävyys on noin 70 m³/d ja broilerikasvattamoiden kaivon noin 50 m³/d. Koski TI vesijohtoverkosta ja Loimaan kaupungin vesijohtoverkosta vettä ei oteta lainkaan. Broilerikasvattamoiden vedenkulutus on ollut noin 14 m³/d ja sikalan noin 27 m³/d. Hankkeessa vaihtoehtojen vedenkulutuksen arvioidaan olevan vuorokaudessa n. 110 - 500 m³ eli noin 2,5 - 12-kertainen nykykulutukseen verrattuna. Vedenkulutus lisääntyisi nykyisestä määrästä 41 m³/d maksimissaan noin 500 m³/d. Vedenkulutuksen määrä perustuu eläintuotantopaikkaa kohti laskettuun vedentarpeeseen. Tästä laskelmasta ei käy ilmi, sisältyykö laskelmaan eläinten juomavesitarve, rehun vedentarve ja pesuvedet, minkä osalta laskelman perusteet tulee avata.

Mikäli omista porakaivoista otettava vesi ei riitä, tarkoituksena on ottaa täydennystä kunnan vesijohtoverkosta ja/tai rakentaa oma pohjavedenottamo Säärensuon II-luokan pohjavesialueelle. Broilerikasvattamoiden ja sikalojen yhteyteen on tarkoitus rakentaa varmuusvesisäiliöt, jotka tasaavat vedenkulutuspiikkejä ja toimivat varmuusvarastoina tilanteissa, jolloin kunnallinen vesilaitos, oma porakaivo tai vedenottamo ei jostain pystyisi toimittamaan tarvittavaa määrää vettä.

Hankkeen kokonaisuudessaan tarvitsema käyttövesimäärä on suuri ja edellyttää käytännössä omaa pohjavedenottamoita, sillä kunnan vesijohtoverkosta ei vettä todennäköisesti tällä hetkellä olisi mahdollista koko hankkeen tarpeisiin toimittaa. Nykyisten porakaivojen vesi näyttäisi riittävän VE 1/1 tarpeisiin. Hankkeen laajimman vaihtoehdon vedenoton vaikutuksia muiden ottamoiden antoisuuteen ei ole arvioinnissa selvitetty. Mikäli pohjavedenottamon rakentamiseen on tarpeen ryhtyä, tulee se edellyttämään 1.1.2012 voimaan tulevan vesilain mukaista vesitalouslupaa. Lupa edellytetään, kun otettava määrä on yli 250 m³/d tai jos se voi muuttaa pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos mm. olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä. Veden ottamista koskevaa lupa-asiaa ratkaistaessa on vesiesiintymään kohdistuvat veden ottamistarpeet sovitettava yhteen. Jos vettä ei riitä käytettäväksi kaikkiin tarpeisiin, noudatetaan näiden kesken seuraavaa etusijajärjestystä: 1) veden ottaminen käytettäväksi ottamispaikan lähistössä tavanomaista kiinteistökohtaista käyttöä varten; 2) veden ottaminen yhdyskunnan vesihuoltoa varten paikkakunnalla; 3) veden ottaminen paikkakunnan teollisuuden käyttöön tai muuten käytettäväksi paikkakunnalla sekä yhdyskunnan vesihuoltoa paikkakunnan ulkopuolella palveleva veden ottaminen; 4) ve-

den ottaminen johdettavaksi tai kuljetettavaksi muualla käytettäväksi muuta tarkoitusta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa varten. Hankkeen laajempia vaihtoehtoja ei ilman riittävää ja yhdyskunnan vesihuollon edelleen turvaavaa käyttöveden saantia voida toteuttaa. Pohjavedenottamon vesitalouslupaa haettaessa hankkeen vaikutus kunnan vesihuoltoon tulee selvittää lupaviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Liikenne, liikenteen päästöt, tienpito ja liikenneturvallisuus

Liikennemääristä on esitetty taulukoissa selkeä laskelma. Vaihtoehdossa VE1/1 säännöllinen raskas liikenne vuorokaudessa noin kaksinkertaistuu ($4,1 > 9,5$) nykytilanteeseen nähden ja lannanlevityksen aikaan (noin 35 vuorokautta) noin kolminkertaistuu ($25,8 > 73,5$). Vaihtoehdossa VE1/2 säännöllisen liikennemäärä vuorokaudessa olisi 32,1 ja lannanlevityksen aikaan 101,3. Vaihtoehdoissa VE2 ja VE3 raskaan liikenteen määrä vuorokaudessa on arvioitu olevan 14,8 ja 29,6. Raskaan liikenteen lisäys Peninkulmantien ja Sorvastontien liikenteessä on merkittävä. Vaikutus liikennemääriin valtiellä 10 on 1-3 %, lannanlevityksen aikaan 9-12 %. Valtatielle 9 suuntautuvan liikenteen määrä on arvioitu vähäiseksi. Minkäänlaista määrällistä arviota tai liikenteen suuntautumissytyä, esim. tien kuntoa ei kuitenkaan ole esitetty arvion perusteeksi. Liikenneturvallisuutta koskevat ongelmat on arviointiselostuksessa tiedostettu. Tien kunnossapito ja liikenneturvallisuudesta huolehtiminen on ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualueella (aiemmin Turun tiepiiri) ja arviointiselostuksessa todetun mukaisesti tienparannushankkeisiin on nykytilanteessa vaikeaa saada rahoitusta. Liikenteen pakokaasupäästöt on asianmukaisesti laskettu ja niiden maltillinen vaikutus ilman laatuun on todettu.

Melu

Säännöllisen toiminnan melulähteet ja melutasot on asianmukaisesti esitetty. Säännöllisen toiminnan meluvaikutus ei ulotu laajalle. Rakentamisaikainen melu sen sijaan saatua olla merkittävää kuten arviointiselostuksessa todetaan. Koska rakentamisaika on todennäköisesti varsin pitkä koko hankkeessa, rakentamisen aikaisen melun lähteet ja erilaisten rakentamisen vaiheiden melu olisi tullut hieman tarkemmin selvittää. Rakentamiseen mahdollisesti liittyvän louhinnan ja murskaustoiminnan sijoittaminen ja kesto olisi tullut arvioida. Rakentamisaikaista haittaa koskevat selvitykset tulee sisällyttää lupahakemuksiin.

Lannan varastointikapasiteetti ja lannan levitysala

Lannan varastointikapasiteetti on nykytilassa 9700 m^3 . Laajimmassa vaihtoehdossa 111000 m^3 uutta lietteen varastointikapasiteettia, joka on tarkoitus toteuttaa suurelta osin etälietesäiliöinä. Eri hankevaihtoehtojen lantamäärä, laskennallinen fosforitase sekä peltolevitykseen tarvittava enimmäispeltopinta-ala on esitetty.

Levityspeltoalan tarve vaihtelee laskentaperusteesta riippuen välillä 1900 – 10115 ha. Levityspellot tulisivat todennäköisesti sijaitsemaan Varsinais-Suomessa pintavesien toimenpideohjelman vuoteen 2015 Aurajoen-Paimionjoen ja Kiskonjoen-Uskelanjoen-Halikonjoen osa-alueilla. Näiden osa-alueiden vesistöjen ekologinen tila on pääosin välttävä ja sen parantamiseksi maataloudesta peräisin olevaa kuormitusta pitäisi vähentää, mikä vaikuttaa osaltaan lannanlevitysalaan. TEHO-hanke on hiljattain tuonut jonkin verran lisätietoa peltolevitykseen saatavasta oikeasta määrästä ravinteita peltolohkoa kohti. Huomattava on myös, että vaikka nykyinen maatalouden ympäristötukijärjestelmä sallii lannan käytön ainoana lannoitteena 15 kg P/ha vastaavan määrän kaikissa viljavuusluokissa arveluttavan korkeata lukuun ottamatta. Lupaviranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto on kuitenkin kaikissa kotieläintuotantolaitosten ympäristöluvista kieltänyt lannan levityksen viljavuusluokissa korkea ja arveluttavan korkea, mikä

osaltaan vaikuttaa lannanlevitysalaan. Fosforipitoisuudeltaan korkeiksi ja arveluttavien korkeiksi luokiteltujen peltojen osuus esim. Kosken, Loimaan, Marttilan, Pöytyän ja Someron kuntien alueella on alle 10 %, Salossa 30-40 % ja Liedossa 10-20 %, mikä käy ilmi TEHO-hankkeen julkaisusta 5/2011. Lannan levitysalaan vaikuttavat osaltaan myös ympäristöluvuissa pohjavesialueita koskevat rajoitukset.

Vaikutukset maaperään, pohjaveteen ja pintaveteen, sivut 120 – 129

Yhteenvedon mukaan hankkeella ei ole suoria maaperävaikutuksia. Selostuksessa on todettu maaperän pilaantumiskeskit, jotka aiheutuvat maatalouskoneiden öljyvuoodoista ja liitteensiirron vuodoista.

Lähimmät vesistöt sijaitsevat noin 3 kilometrin etäisyydellä Sopensuon ojaa lukuun ottamatta, joka sijaitsee 500 metrin etäisyydellä broilerkasvattamosta. Tuotantorakennusten vaikutus pintavesiin ei ole merkittävä, muuta lannanlevityksellä on vaikutuksia vesistöjen ekologiseen tilaan ja veden laatuun. Lannan ravinnevalumiin ei arvioida lisääntyvän, vaikka levitysala kasvaa. Biokaasulaitoksessa käsitelty lanta on kasveille käyttökelpoisemmassa muodossa, mikä ko. vaihtoehtoisissa vähentää ravinteiden huuhtoutumaa. Vesistöihin kohdistuvan vaikutuksen vähentämiseksi ravinteiden oikeaa mitoittamista levityspelloille on lyhyesti käsitelty myös edellä lannan varastointikapasiteettia ja lannan levitysalaa koskevassa kohdassa.

Hankkeen läheisyydessä olevat pohjavesialueet ja niitä koskevat tiedot otollupineen on esitetty. Pohjavesiin kohdistuvia vaikutuksia on selvitetty mm. suhteessa Kosken vesihuollon kehittämissuunnitelmaan, jonka mukaan kunnassa sijaitsee osittain tai kokonaan seitsemän pohjavesialuetta, joiden antoisuudessa on vedenottoon käytettävää reserviä. Hankkeen vaikutus pohjavesiin käytettävissä olevaan pohjavesivarantoon koskevaan tietoon perustuen ei ole todennäköisesti merkittävä. Edellä vesihuoltoa koskevassa kohdassa on todettu, että vaikutus kunnan vesihuoltoon selvitetään, mikä ilmenee myös arviointiselostuksen sivulta 126. Lähialueen kaivoista on tehty kysely ja esitetty kaivojen sijainti kartalla. Kosken kunnan vesijohtoverkostoon on liittynyt lähes koko kunnan asukasmäärä. Kaivo on kuitenkin joissakin talouksissa ainoa talousvesilähde.

Vaikutukset ilmastoon, luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen sivut 129 – 136

Hankkeesta johtuvat ammoniakkipäästöt ovat huomattavia. Ne on laskettu Ympäristöministeriön 29.6.2009 julkaiseman Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeen taulukkoarvojen mukaisesti ja esitetty arvio eri vaihtoehtojen aiheuttamasta ammoniakkipäästöistä. Arvioinnissa on laskettu, kuinka suuri vuotuinen ammoniakkipäästö aiheutuu hehtaaria kohti, kun arvioidaan, että sikaloista aiheutuva ammoniakkipäästö leviää 5 000 ha alueelle sikalarakennuksista. Metsäntutkimuslaitoksen asiantuntija-arvion mukaan päästö määrä on niin suuri, että eläinsuojien välittömässä läheisyydessä sijaitsevat metsät voivat kärsiä puustovaurioita.

Kasvihuonekaasupäästöihin kohdistuvien vaikutusten on esitetty olevan positiivisia vaihtoehtoisissa VE2 ja VE3, sillä lietteen käsittely biokaasulaitoksella tuottaa uusiutuvaa energiaa ja korvaa fossiilisia polttoaineita ja vähentää siten osaltaan kasvihuonekaasupäästöjä.

Luontovaikutusten selvittämiseksi hankealueella on tehty syksyllä 2010 luontoarvojen perusselvitys Suomen Luontotieto Oy:n toimesta. Lähimmät Natura 2000 –alueet ja luonnonsuojelualueet on esitetty. Uhanalaisen lakkakäävän esiintyminen Isosorvaston kylässä on todettu. Hankkeella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta alueen luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen. Hankkeiden sijoituspaikoilla ei arvioida olevan merkittäviä luontoarvoja ja broilerikasvattamoiden uudet rakennukset sijoittuisivat ny-

kyisten rakennusten välittömään läheisyyteen pääasiassa pellolle. Hankkeella on vaikutusta paikalliseen luontoon ja eliöstöön vain uusien rakennusten välittömillä rakennuspaikoilla.

Vaikutukset maankäyttöön ja maisemaan, sivut 136 – 142

Vaikutusten tarkastelussa on käsitelty kaavoitustilannetta, muinaishistoriallisia kohteita ja maisemaa. Kaavoitustilanne on selvitetty ja todettu, että Kosken TI kunnan yleiskaavassa hankealueet on merkitty M-merkinnällä, jolla on osoitettu tavanomaiset maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Vuonna 1999 laadittu yleiskaava on oikeusvaikutukseton. Seutukaavassa ei ole hankealuetta koskevia merkintöjä. Maakuntakaavan osalta voidaan todeta, että maakuntavaltuusto on 13.12.2010 hyväksynyt Varsinais-Suomen maakuntakaavaehdotuksen (mm. Loimaan seutu) ja saattanut sen ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Maakuntakaavaehdotus on hieman muuttunut kuvassa 6.17 esitetystä. Muinaismuistokohteita on lisätty ja yksi niistä sijoittuu sikalahankkeen lähetyville. Sillä ei liene merkitystä hankkeen kannalta, mutta on ristiriidassa sivun 136 alalaidan yhteenvedonomaiseen tekstiin "lähistöllä ei muinaishistoriallisia kohteita".

Maankäyttöön kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty vain siitä näkökulmasta, onko aluetta koskevissa suunnitelmissa määräyksiä toiminnan sijaintialueella ja miten hankkeen toteuttamiseksi voidaan maankäytön kannalta edetä. Tarkastelussa ei ole käsitelty lainkaan sitä, millä tavoin hankkeen mukainen toiminta voi vaikuttaa muuhun ympäröivään maankäyttöön. Hankkeen laajuudesta johtuva, arviointiohjelmavaiheessa todettu vähintään yleiskaavatasoinen kaavallinen tarkastelu sisältää tämän seikan, mutta maankäyttöä koskevien vaikutusten selvittämisessä ympäristövaikutusten arvioinnin olisi tullut sisältää muitakin näkökulmia kuin hankkeen sijoittamismahdollisuus maankäytön kannalta.

Hankealueelle ei sijoitu muinaisjäännöksiä eikä alue ole luokiteltu kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi.

Maisemavaikutusten osalta on todettu, ettei vaikutus ole merkittävä. Korkeiden biokaasureaktoreiden ja mittakaavaltaan suurten lähekkäisten rakennusten vaikutus suhteellisen avoimessa peltomaisemassa on vähintään huomattava. Maisemavaikutukset on esitetty minimaalisesti. Vaikka hanke ei sijoitu arvokkaaksi luokiteltuun maisemaan, vaikutusten selvittämisessä olisi ollut tarpeen käyttää havainnekuvia. Hankkeen kokonaiskuvauksessa sivuilla 33-34 ja 43-52 olevat kuvat antavat hyvän käsityksen rakentamisen määrästä ja sijoittumisesta ja sivulla 42 esitetään rakennusten korkeudet, joiden perusteella laaditut havainnekuvat olisivat hahmottaneet 35 hehtaarin aluetta edellyttävän hankkeen vaikutuksen maisemakuvaan sanallista, sinänsä asianmukaista arviointia paremmin. Maisemavaikutuksia tulee täydentää havainnekuvilla lupamenettelyjen yhteydessä.

Rakentamisen aikaiset vaikutukset ja käytöstä poistaminen, sivut 143 – 144

Rakentamisaikaiset vaikutukset hankkeessa on kuvattu lyhyesti ja ytimekkäästi. Myös rakennettavien rakennusten ja laitosten käyttöikä on todettu. Toiminnan lopettaminen joko osoittamalla rakennukset muuhun käyttöön tai purkamalla ne on myös lyhyesti mainittu.

Riskien ja ympäristöonnettomuuksien mahdollisuus sivut 144 – 146

Hankkeen keskeisimmät riskit ja onnettomuustilanteet liittyvät lietteen kuljetukseen ja varastointiin, kuolleiden eläinten käsittelyyn ja eläintauteihin. Riski- ja onnettomuustilan-

teiden hallintatoimet on esitetty. Biokaasulaitoksen osalta kaasuvuotojen riskiä ja siihen liittyviä torjunta- ja varautumistoimia on kuvattu.

Vaihtoehtojen vertailu ja arvio toteuttamiskelpoisuudesta

Vaihtoehtoja on verrattu nykytilanteeseen. Vaikutuksia on arvioitu asteikolla lievä positiivinen vaikutus, merkittävä positiivinen vaikutus, lievä negatiivinen vaikutus, merkittävä negatiivinen vaikutus ja ei vaikutusta/muutosta nykytilanteeseen. Vertailu vastaa pääpiirteissään esitettyjä arvioita. Vertailussa on havaittavissa, että vaihtoehdot VE 3 ja VE 1/2 ovat haitallisimpia, VE 1/1 ja VE 2 hieman edellisiä vähemmän haitallisia. Arviointiselostuksen oletuksena on, että hankkeen kaikki vaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia. Vaikka hankkeen vaihtoehdot voivat olla taloudellisesti tai toiminnallisesti toteuttamiskelpoisia, kaikkien vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta ei kuitenkaan ympäristön kannalta voida vielä tämän arvioinnin perusteella pitää selvänä. Ympäristövaikutukset ja haitallisten vaikutusten riittävät vähentämistoimet huomioon ottaen esitetyistä vaihtoehdoista toteuttamiskelpoiseksi on arvioitavissa vaihtoehto VE 1/1 tai osa siitä. Muiden vaihtoehtojen osalta jää osittain epäselväksi, aiheutuuko toiminnasta yhdessä muiden toimintojen kanssa sellaista haju- tai muuta haittaa, jota on pidettävä kohtuuttomana. Vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus kytkeytyy tässä hankkeessa erityisesti ympäristöluvan myöntämisedellytyksiin; hanke ja sen vaihtoehto voidaan katsoa toteuttamiskelpoiseksi, kun sille voidaan myöntää lupa.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Haitallisten vaikutusten torjuntaa koskevat keinot on edellytetty esitettäväksi mahdollisimman konkreettisesti ja hajunpoistoon liittyvät ratkaisut avoimesti. Haitantorjuntaa koskevat keinot on esitelty. Arvioinnista ei kuitenkaan käy selvästi ilmi, missä vaiheessa nykykäytäntöön verrattuna tehokkaampaa tekniikkaa (hajukaasujen suodatus, kaasupesuri) ryhdytään käyttämään esim. hajuhaittojen torjunnassa.

Seuranta

Hankkeen vaikutusten seurannan pääpiirteet on esitetty yhteysviranomaisen edellyttämällä tavalla. Omavalvontaan ja lupamenettelyihin liittyvät seurantavelvoitteet muodostavat seurannan keskeisimmät osat. Seurantaohjelmaan on sisällytetty 5 toimintavuoden jälkeen vertailu toteutuneen toiminnan aiheuttamien vaikutusten ja YVA-menettelyssä arvioitujen vaikutusten vastaavuudesta.

Osallistuminen

Arviointimenettelyssä on keskeistä osallistuminen ja sen avulla saatavan palautteen aito huomioon ottaminen sekä hankkeen ympäristövaikutusten riittävä selvittäminen. Arvioinnissa on sidosryhmille varattu esitetyt lausunnot ja mielipiteet huomioon ottaen riittävä mahdollisuus ilmaista kantansa hankkeesta. Hankkeessa on YVA-ohjausryhmä, jonka kokoonpanossa on edustettuna myös maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.

Raportointi

Arviointiselostus sisältää paljon tietoa, vaikka on monin paikoin varsin yleispiirteinen. Esitystapa on selkeä ja helppolukuinen. Arviointiselostus on myös kohtuullisen hyvin jä-

sentynyt ja havainnollinen, vaikka hankkeen laajuus eri osineen ja vaihtoehtoineen tuokijalle hieman sekavuutta vaikutusten hahmottamiseen. Hankkeessa käytetyt tietolähteet on merkitty lähdeluetteloon tai mainittu tekstissä.

Arviointiselostuksen riittävyys ja jatkotoimet

Arviointiselostus on varsin yleispiirteinen ja vaikutusten tarkastelua tulee täydentää ja tarkentaa hankkeen toteuttamiseksi edellytettävien lupien ja kaavoituksen yhteydessä tehtävillä selvityksillä. Keskeisimmät selvitystarpeet koskevat hajuhaitan vaikutusten tarkentamista eri toteuttamisvaiheiden yhteydessä, vesihuoltoon kohdistuvia vaikutuksia pohjaveden ottoon liittyen, maisemaan kohdistuvien vaikutusten täydentämistä, rakentamisaikaisten vaikutusten täsmällisempää selvittämistä. Lannoitevalmistuksen osalta arviointi on ko. teknologian kehitysvaiheesta johtuen varsin kevyt, minkä vuoksi vaikutusten tarkempi selvitys tulee esittää lupamenettelyissä ja kaavoituksessa. Arviointi antaa kuitenkin, monista todetuista puutteista ja täsmennystarpeista huolimatta, hankkeen suunnittelutilanteeseen sekä hankkeen laatuun ja laajuuteen nähden riittävän kokonaiskäsityksen hankkeen merkittävistä vaikutuksista.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Menettelyn aikana saadut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistossa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja niille mielipiteen esittäjille, jotka ovat antaneet osoitetietonsa.

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävänä 21.6.2011 alkaen internetissä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kotisivulla www.ely-keskus.fi ja virka-aikana yhden kuukauden ajan Kosken TI kunnanvirastossa ja kirjastossa sekä Loimaan kaupungin tekninen ja ympäristöpalvelukeskuksessa sekä pääkirjastossa.

Vastuualueen johtajan sijainen,
yksikönpäällikkö

Outi Engström

Ylitarkastaja

Seija Savo

Liitteet 1. Luettelo lausunnonantajista ja mielipiteen esittäjistä
2. Suoritemaksun määräytyminen ja sitä koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Suoritemaksu **8300 €** (laskutetaan)

Jakelu Farmi Nummela Oy

Tiedoksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (sähköisesti)
Lausunnonantajat
Suomen ympäristökeskus
Ympäristöministeriö

LIITE 1**LUETTELO LAUSUNNON ANTAJISTA JA
MIELIPITEEN ESITTÄJISTÄ****LAUSUNNON ANTAJAT**

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Kosken TI kunta
Liedon kunta / ympäristöterveydenhuolto
Loimaan kaupunki
Maa- ja metsätalousministeriö
Museovirasto
Someron kaupunki
Kemikaali- ja turvallisuusvirastoTukes
Varsinais-Suomen maakuntamuseo
Varsinais-Suomen liitto
Ypäjän kunta

MIELIPITEEN ESITTÄJÄT

MTK Koski TI Ry
Sorvaston kyläyhdistys ry
A1 – Ö1, A2- Ö2, A3-C3

LIITE 2**MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU**

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksessa (1394/2010) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista maksutaulukon mukaisesti. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määrittämisestä.